

ಪಶುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ವೈರಾಣು ರೋಗಗಳು

ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿನ ಏರುಪೇರು ಹಾಗೂ ಅಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರದಿಂದ ದೇಹದ ಮೇಲಾಗುವ ಒತ್ತಡವು, ಆಂತರಿಕ ರೋಗ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯು ಕ್ಷೀಣಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿರುವ ತರಹೇವಾರಿ ರೋಗಾಣುಗಳಿಂದ ಜಾನುವಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ-ವಿಭಿನ್ನ ರೋಗಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ರೋಗಗಳು, ಹೆಚ್ಚೇನು ಹಾನಿಮಾಡದೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾದರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ರೋಗಗಳು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವಾಗಿಯೂ, ಮಾರಾಣಾಂತಿಕವಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ರೋಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಪಶುಪಾಲಕರು ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಷ್ಟವು ಪಶುವಿನ ಸಾವಿನಿಂದಾಗಬಹುದು, ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಮಾಡುವ ಖರ್ಚಿನಿಂದಾಗಬಹುದು ಇಲ್ಲವೆ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುವ ಉತ್ಪಾದನೆಯಿಂದಾಗಬಹುದು.

ರೋಗಕಾರಕ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳು ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯ ಮತ್ತು ವೈರಸ್‌ಗಳು. ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳಿಗಿಂತ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕಗಳಿಂದ ನೋಡಲಾಗದ ರೋಗಾಣುಗಳೇ ವೈರಸ್‌ಗಳು. ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ವೇಷ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವೈರಾಣುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮನುಕುಲಕ್ಕಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲು. ಇಂತಹ ವೈರಾಣುಗಳು ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ರೋಗಗಳು, ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣ, ರೋಗ ನಿರ್ಧಾರ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

1) ಕಾಲು ಬಾಯಿ ರೋಗ (ಎಫ್.ಎಂ.ಡಿ) : ಈ ರೋಗವು 'ಪಿಕೋರ್ನಾ' ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ 'ಆಪ್ಲೊ' ವೈರಾಣುವಿನಿಂದ ಸೀಳು ಗೊರಸುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆಕಳು, ಎಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಹಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗದ ತೀವ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ತೀವ್ರತೆ ಕಡಿಮೆ. ಎಫ್.ಎಂ.ಡಿ. ವೈರಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಏಳು ಪ್ರಮುಖ ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ - O, A, C, SAT-1, SAT-2, SAT-3 and ASIA-1. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ O, A, ASIA-1 ಬಗೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ರೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'O' ಬಗೆಯಿಂದಲೇ ಶೇ.85 ರಷ್ಟು ರೋಗೋದ್ರೇಕಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವೈರಾಣು ಬಗೆಯಿಂದ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನೊಡ್ಡುವ ಶಕ್ತಿಯ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೇ ಪಶುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲುಬಾಯಿ ರೋಗವು ಒಂದೇ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಹರಡುವ ಬಗೆ: ವೈರಾಣುವಿನಿಂದ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡ ಮೇವು, ನೀರು ಹಾಗೂ ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ರೋಗವು ಶೇಕಡ ೧೦೦ ರಷ್ಟು ದನಗಳಿಗೆ ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಹರಡುತ್ತದೆ. ರೋಗ ಪೀಡಿತ ಪಶುವಿನ ಜೊಲ್ಲು, ಹಾಲು, ಮೂತ್ರ, ಮಲ ಮತ್ತು ವೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಗಾಣುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ರೋಗಾಣು ದೇಹ ಸೇರಿದ ಕೆಲವೇ ಗಂಟೆ ಅಥವಾ ೩-೪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ವಿಪರೀತ ಜ್ವರ (೧೦೪ - ೧೦೭° ಫೆ), ಬಾಯಿ ಮತ್ತು ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಗುಳ್ಳೆಗಳಾಗಿ ನಂತರ ಒಡೆದು ಹುಣ್ಣುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಮೇವು ತಿನ್ನಲು ಆಗದೆ, ಬಾಯಿಯಿಂದ ಧಾರಕಾರವಾಗಿ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗೊರಸುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹುಣ್ಣುಗಳಾಗಿ, ನಡೆಯಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ನೋಣಗಳು ಕುಳಿತು, ನಂತರ ಹುಳುಗಳು ರೂಪಗೊಂಡು, ಗಾಯವು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕೆಚ್ಚಲು ಹಾಗೂ ಮೊಲೆಯ ತೊಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಹುಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ಕೆಚ್ಚಲು ಬಾವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿನ ಇಳುವರಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ವಾರಗಳು ನರಳಿ, ನಂತರ ದನಗಳು ಗುಣಮುಖವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ರೋಗದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮದಿಂದಾಗಿ ರೋಗಪೀಡಿತ ಪಶುವು ತನ್ನ ಜೀವನವಿಡಿ ನರಳುತ್ತದೆ. ಮೈಮೇಲಿನ ತುಪ್ಪಳ ಒರಟಾಗಿ, ಕಡಿಮೆ ಶ್ರಮದಾಯಕ ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ನಡಿಗೆಯೂ, ಪಶುವನ್ನು ಏದುಸಿರು ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿನ ಪ್ರಮಾಣವು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗೊರಸುಗಳು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು. ಆಕಳು/ಎಮ್ಮೆಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆದೆಗೆ ಬಾರದೇ ಇರಬಹುದು. ಬೆದೆಗೆ ಬಂದರೂ ಗರ್ಭಕಟ್ಟುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ : ಕಾಲುಬಾಯಿ ರೋಗಾಣುವಿನ ವಿರುದ್ಧ ಯಾವುದೇ ಸೂಕ್ತ ಔಷಧಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ರೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ದಾಳಿ ಇಡುವ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉಲ್ಬಣಗೊಳ್ಳದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಪ್ರತಿ ಜೈವಿಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲಿನ ಗಾಯವನ್ನು ಪೊಟ್ಟಾಸಿಯಂ ಪರ್‌ಮಾಂಗನೇಟ್ (೧:೧೦೦೦) / ಶೇ ೦.೫ ರಷ್ಟು ಸೋಡಿಯಮ್ ಬೈ ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್ (ಅಡುಗೆ ಸೋಡ) ದ್ರಾವಣದಿಂದ ತೊಳೆದು, ಸೂಕ್ತ ಮಲಾಮು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ನೋಣಗಳ ಹಾವಳಿ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಬೇವು/ ಹೊಂಗೆಯ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಲೇಪಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಬಾಯಿ ಹುಣ್ಣು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಗುಣಹೊಂದಲು ಬೋರೊ ಗ್ಲಿಸರಿನ್ (೧-೨ ಗ್ರಾಂ ಬೋರಿಕ್ ಆಮ್ಲ + ೧೦೦ ಗ್ರಾಂ ಗ್ಲಿಸರಾಲ್) ಲೇಪನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಾಯಿ ಹುಣ್ಣು ವಾಸಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಮೆದುವಾದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥ (ರಾಗಿ ಅಂಬಲಿ, ಹೂರಣ ಇತ್ಯಾದಿ) ಹಾಗೂ ಅಗಿಯಲು ಸುಲಭವಾದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ರೋಗಪೀಡಿತ ದನಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಜೊಲ್ಲು, ಮಲ, ಮೂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ರವಗಳು ಇತರೇ ದನಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವ ಮೇವು ಹಾಗೂ ನೀರನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು.

ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲು ಶೇ.೪ ರಷ್ಟು ಸೋಡಿಯಮ್ ಕಾರ್ಬೋನೇಟ್ (ವಾಶಿಂಗ್ ಸೋಡ) ದ್ರಾವಣವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ರೋಗವು ಬಾರದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಫ್. ಎಂ. ಡಿ. ವೈರಾಣು ಬಗೆಗಳಿರುವ ಪಾಲಿವಲೆಂಟ್ ಲಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ರಾಸುವಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾರಿ ಹಾಕಿಸಬೇಕು.

ದೊಡ್ಡರೋಗ (Rinder Pest) : ಈ ರೋಗವು ಸೀಳು ಗೊರಸುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ದನ, ಎಮ್ಮೆ, ಕುರಿ, ಮೇಕೆ ಮತ್ತು ಹಂದಿಗಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವೈರಸ್ ರೋಗಗಳಲ್ಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವೂ ಹಾಗೂ ಮಾರಾಣಾಂತಿವೂ ಆದ ರೋಗ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಕನಿಷ್ಠವೆಂದರೂ ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ದನಗಳು ಈ ರೋಗದಿಂದ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ೧೯೫೨ ರ ವೇಳೆಗೆ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯವು ದೊಡ್ಡರೋಗದಿಂದ ಅಪಾರ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾನಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದವು.

ದೇಶ ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೈತನ ಒಡನಾಡಿಗಳಾದ ಹೂಡುವ ಎತ್ತುಗಳು ದೊಡ್ಡರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ೧೯೫೪ ರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ರೋಗ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿತು. ಅಂದು ಆರಂಭವಾದ ಈ ಆಂದೋಲನದ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಿ ಇಂದು ನಾವು ನಮ್ಮ ಜಾನುವಾರುಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡರೋಗದ ರೋಗೋದ್ರೇಕಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೂ ಕಣ್ಣಾವಲಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಂದಿಗೂ ಇದ್ದು ಪಶು ಚಿಕಿತ್ಸಕರು ಸದಾ ಈ ರೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡರೋಗದ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನಾದರೂ ಕಂಡು ಬಂದಲ್ಲಿ ತತ್ಕ್ಷಣ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಸ್ಥೆ ವಹಿಸಬೇಕು.

‘ಮಾರ್ಬಿಲಿ’ ಎಂಬ ವೈರಾಣುವು ಸೀಳು ಗೊರಸುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡರೋಗವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ರೋಗೋದ್ರೇಕದಿಂದಾಗಿ ಶೇ.೧೦ ರಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಹರಡುವ ಬಗೆ: ವೈರಾಣುವಿನಿಂದ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡ ಮೇವು ಮತ್ತು ನೀರಿನಿಂದ ಈ ರೋಗವು ಹರಡುತ್ತದೆ. ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ದನಗಳ ಜೊಲ್ಲು, ಕಣ್ಣಿನ ಪಿಸುರು, ಗೊಣ್ಣೆ, ಮಲ ಮತ್ತು ಮೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಣುಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ತೀವ್ರ ಜ್ವರ (೧೦೪° - ೧೦೬° ಫೆ). ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಾಗಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೊಟ್ಟೆ ನೋವಿನಿಂದ ರಾಸುಗಳು ದೇಹವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಮಲಬದ್ಧತೆ ಕಂಡುಬಂದು ನಂತರ ದುರ್ನಾತದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೇಧಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬೇಧಿಯು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ರಕ್ತ ಮಿಶ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೇಧಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ದೇಹದ ಉಷ್ಣತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ೭-೯ ನೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ತುಟಿ ಹಾಗೂ ಒಸಡಿನ ಮೇಲೆ ತೌಡು ಉದುರಿಸಿದಂತೆ ಗೋಚರಿಸುವ ಹುಣ್ಣುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನೀರಿನಂತೆ ಜೊಲ್ಲು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಯೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮರಣೋತ್ತರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಾಗ ದೊಡ್ಡ ಕರುಳಿನ ಒಳಭಾಗದ ಲೋಳೆಪದರದ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ ಸ್ರಾವ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ‘Zebra Markings’ ನಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ರೋಗದ ರೋಗ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ : ರೋಗ ಕಂಡು ಬಂದ ರಾಸುಗಳನ್ನು ಇತರ ರೋಗಾಣುಗಳಿಂದ (ಸೆಕಂಡರಿ ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯ) ರಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರತಿಜೈವಿಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬೇಧಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಬೇಧಿ ನಿವಾರಕ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ರೋಗವು ಬಾರದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಲಸಿಕೆಯು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಈ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ೬ ತಿಂಗಳು ಮೇಲ್ವಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ದನಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿಸಬಹುದಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಬೇಕು. ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡು ಬಂದರೆ ಕೂಡಲೇ ದೊಡ್ಡರೋಗ ನಿವಾರಣಾ ಯೋಜನೆ ಅಥವಾ ಪಶುವೈದ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಕರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ರೇಬಿಸ್ (ಹುಚ್ಚುನಾಯಿ ರೋಗ): ಈ ರೋಗವು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ 'ಲಿಸ್ಸಾ' ಎಂಬ ವೈರಾಣುವಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ನರಿ, ತೋಳ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಡಿತದಿಂದ ಬೀದಿ ನಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಈ ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕಡಿಯುವುದರಿಂದ ರೋಗ ಹರಡುತ್ತದೆ. ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ನಾಯಿಯ ಜೊಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ರೇಬಿಸ್ ವೈರಾಣುಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿ ಕಡಿದ ಎರಡು ವಾರಗಳಿಂದ ೩ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೋಗದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕಡಿತದ ೩೦೦ ದಿನಗಳ ನಂತರವೂ ರೋಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ವರದಿಗಳಿವೆ. ಮೆದುಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕಡಿತವು ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು : ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಯು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ದನಗಳು ಕರ್ಕಶ ದ್ವನಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಒದರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಉತ್ತೇಜನವಿಲ್ಲದೆ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಯುತ್ತವೆ. ನಾಯಿಗಳು ಬೇರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ವಿನಾಕಾರಣ ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಡಿಯುತ್ತವೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣನ್ನದೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕದನೆಲ್ಲ ಕಡಿಯುತ್ತವೆ. ದುರಗಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದರೂ ಕಿತ್ತಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಇದಾದ ೨-೩ ದಿವಸದ ನಂತರ ಸಪ್ಪಗೆ ಇದ್ದು, ಆಹಾರವನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತವೆ. ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಏಳಲು ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲದೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ರೋಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪುತ್ತವೆ.

ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮಗಳು: ರೋಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಯಾವುದೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ರೋಗ ಬಾರದಂತೆ ಮುಂಜಾಗತೆ ವಹಿಸುವುದೊಂದೇ ರೇಬಿಸ್ ನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಇರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಮಾರ್ಗ. ಈ ರೋಗವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಾಯಿಗಳಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಬರುವುದರಿಂದ ರೋಗ ಬಾರದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಎಲ್ಲಾ ನಾಯಿಗಳಿಗೂ ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿಯು ಕಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ಲಸಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕುರಿ ಸಿಡುಬು (ಕುರಿ ಮೈಲಿ/ಅಮ್ಮ) : ಈ ರೋಗವು 'ಪಾಕ್ಸ್' ವೈರಾಣುವಿನಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ರೋಗ ಪೀಡಿತ ಕುರಿಯಿಂದ ಆಹಾರ, ನೀರು, ಗಾಳಿಯ ಮುಖಾಂತರ ಬೇರೆ ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಅತಿಯಾದ ಜ್ವರ (೧೦೫° ಫೆ - ೧೦೭°ಫೆ) ತುಪ್ಪಟ ಇಲ್ಲದ ಜಾಗಗಳಾದ ಬಾಲದ ಬುಡ, ಪಕ್ಕೆ, ತೊಡೆಯ ಒಳಭಾಗ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲಿನ ಭಾಗ, ಬಾಯಿ, ತುಟಿ ಮತ್ತು ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗುಳ್ಳೆಗಳಾಗಿ, ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಇತರ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಹುಣ್ಣಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತವೆ. ಪುಪ್ಪಸ ಹಾಗೂ ಶ್ವಾಸನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಗುಳ್ಳೆಗಳಾದಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ರೋಗದಿಂದ ಶೇಕಡ ೨೫ ರಿಂದ ೩೦ ರಷ್ಟು ಕುರಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಗಬ್ಬದ ಕುರಿಗಳು ಕಂದು ಹಾಕಬಹುದು.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ: ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮಂದೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ತಕ್ಷಣ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮುಂಜಾಗತೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕುರಿ ಸಿಡುಬಿನ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು.

ನೀಲಿ ನಾಲಿಗೆ ರೋಗ.(Blue Tongue) : ಈ ರೋಗವು ಕ್ಯಾಲಿಕಾಯಡ್ಸ್ ಕುರುಡು ನೋಣಗಳಿಂದ ಹರಡಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. 'ರಿಯೋ' ವೈರಸ್ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಈ ವೈರಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ೨೪ ಪ್ರಮುಖ ಬಗೆಗಳಿದ್ದು, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ೨೧ ಬಗೆಗಳು ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ರೋಗವು ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು

ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಳೆಗಾಲ ಅಥವಾ ಅನಂತರ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ತೀವ್ರ ಜ್ವರವಿದ್ದು, ತುಟಿ, ಗದ್ದ ಹಾಗೂ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಊತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಾಗಿ ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಯುವುದು. ನಾಲಿಗೆ ಬಾವು ಬಂದು ನೀಲಿ ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಗೊರಸುಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣುಗಳಾಗಿ, ಕುಂಟುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ತುಪ್ಪಳವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಿತ್ತುಬರುತ್ತದೆ. ಶೇಕಡ ೭೫ ರಷ್ಟು ಕುರಿಗಳು ರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತವೆ. ಗರ್ಭದ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಪಾತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಕುರೂಪಿ ಮರಿಯ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ: ರೋಗ ಕಂಡು ಬಂದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಕುರಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಬೇಕು. ಕೂಡಲೆ ಪಶುವೈದ್ಯರಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕುರಿಗಳ ಸೂಕ್ತ ಆರೈಕೆಗಾಗಿ ರಾಗಿ ಗಂಜಿ, ಮೆದುವಾದ ಹುಲ್ಲು ಮತ್ತು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಮುಂಜಾಗ್ರತ ಕ್ರಮ : ನೀಲಿ ನಾಲಿಗೆ ವೈರಾಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಬೇಧಗಳಿರುವುದು ಲಸಿಕೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಚಣೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ರೋಗೋದ್ರೇಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಈಗಾಗಲೇ ಲಸಿಕೆ ಸಿದ್ಧವಿದ್ದು ಅದು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಲಸಿಕೆಯು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇತರೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮುಂಜಾನೆ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ತಗ್ಗು ಅಥವಾ ಜೌಗು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೇಯಿಸಬಾರದು. ಇದರಿಂದ ನೋಣಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಬಹುದು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಚಳಿಗಾಲ ಮತ್ತು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆ ಕತ್ತರಿಸಬಾರದು.

ಪಿ.ಪಿ.ಆರ್.ರೋಗ (ಹಿರೇ ಬೇನೆ) : ಇದೊಂದು ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕುರಿ ಮತ್ತು ಮೇಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವೈರಾಣು ರೋಗ. ಈ ರೋಗವು ಧೂಳು

ಮತ್ತು ಶುಷ್ಕ ವಾತಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಕುರಿ, ಆಡುಗಳ ಮಲಮೂತ್ರದ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬರುವ ಅಂಟುರೋಗ.

ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ತೀವ್ರ ಜ್ವರ, ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮೂಗಿನಿಂದ ಹಳದಿ ಕೀವು ಮಿಶ್ರಿತ ಲೋಳೆ ಕಾಣಿಸುವುದು. ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಯವಾಗಿ, ಲೋಳೆ ಪೊರೆ ಕೊಳೆತು ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ೩-೪ ದಿನಗಳ ನಂತರ ತುಟಿ, ವಸಡು, ದವಡೆಗಳಲ್ಲಿನ ಲೋಳೆಪೊರೆಯು ಗಾಯವಾಗಿ ನಾಲಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹುಣ್ಣುಗಳಾಗಿ ಕೊಳೆತು ಉದುರಿ ಹೋಗುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಯಿಯಿಂದ ಧಾರಕಾರವಾಗಿ ಕೀವು ಮಿಶ್ರಿತ ಜೊಲ್ಲು ಸೋರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಮ್ಮು, ಉಸಿರಾಟದ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲದೆ ಜ್ವರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭೇದಿ ಅಥವಾ ಆಮಶಂಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಶ್ರಾಣವಾಗಿ ಕುರಿಗಳು ಸಾಯುತ್ತವೆ.

ಚಿಕಿತ್ಸೆ/ನಿಯಂತ್ರಣ: ಹತೋಟಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಲಸಿಕೆ ಹಾಕಿಸುವುದು ಮತ್ತು ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಪಶು ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಸೂಕ್ತ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವುದು.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ರೈತನಿಗೆ ಜಾಗತೀಕರಣದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಸರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ಯಮವೆಂದರೆ ಪಶುಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಉಪಕರಣಗಳು. ಹೆಚ್ಚಾದ ಹವಾಮಾನ ವೈಪರಿತ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ರೋಗಾಣುಗಳು ಹೊಸಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೇನಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ಜಾನುವಾರು ರೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ರೋಗ ತಡೆಗಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಬೇಕಿರುವುದು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಾವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ರೈತನನ್ನು ಜಾಗತಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಬಿ. ಕೆ. ರಮೇಶ್, ಬಿ. ಟಿ. ನಿಂಗನೂರ ಮತ್ತು ಸಿ. ಎಮ್. ರಫೀ
ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ, ಹಗರಿ-ಬಿಲಿಗನೂರು, ☎: ೯೪೪೮೫೩೩೩೩೩